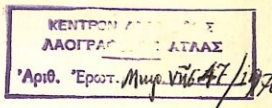

47
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

Α'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

15-12-69/10-1-1970

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)... Βατούβα.....
(παλαιότερον ὄνομα :), Ἐπαρχίας Μηδύνης
Νομοῦ Λέβου.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ρήγας
Βριελλῆς... ἐπάγγελμα διδάσκαλος.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Βατούβα - Λέβου.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. 1 ἔτος 6 μῆνες
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Κων-νος Κωστέλας.....
Πρόεδρος, Γεωργουλινοτροφιμας Συν/μοδ Βατούβης
ἡλικία 75 εἰς γραμματικαὶ γνώσεις Τελεόφειτος Γυμνασίου
..... τόπος καταγωγῆς Βατούβα - Λέβου

β) Ἰωάννης Δελμογιάννης 60 εἰς τελεόφειτος Δωρ. σχολείου

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων ; Ὀλίγα διὰ τὴν βοσράν καὶ αἱ περισσότερα διὰ τὴν βοσκὴν ποιμνίων.
Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα ;
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ἀνέμων.
εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ μερικοὶ εἰς τὴν Κοινότητα
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του ; Ὀχι.....

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ;

Εἰς ἀμφοτέρας

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; ... Ναί

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εις αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ;

Δέν ἐπάρχουσι κτήματα γαιοκτημόνων

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισα-
κατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εις χρῆμα) ;

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τουρητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάβανον ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εις εἶδος ; Ὀχι...

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρεταί) ἢ δοῦλαι ; Ἐάν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; Ὀχι

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνέυρεσιν ἐργασίας ;

Εἰς Κωνσταντινούπολιν, Σμύρνην, Ἀμερικήν.

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρά-
ματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; Εὐχάριστα ἐποχικῶς

ὡς κτίσται, βαφεῖς, πρᾶματευτάδες καὶ γύφτοι.

δ'. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) γλῶσς (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;

α) με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων, κλπ.)
β) φυτικὴν (με καῦσιν τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν)

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; το 1945

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; 1930 - Μηχαναὶ
βωορῶν το 1934

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).
Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;
Ποῖος κατασκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ;

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοιχοὺς ὀνομασίαις τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. ἔχηρ 4. ντιμίρ 7. στοβάρ 10. ἔντιρ
2. βραχάτι 5. παραβιάδα 8. βραχάτι
3. πουάρι 6. πιάδα 9. μωσάτι

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) —————

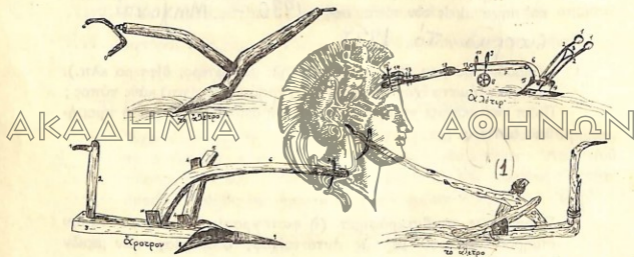
3) Μηχανὴ θερισμοῦ —————

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον .. Δ.Ε. Ψ. Δ. Ο.Ι. Ο.Ι. χειρῶν.....

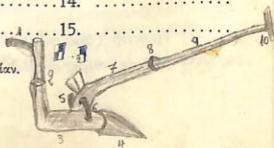
2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ὑπογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. <u>ἔλμα</u>	6. <u>βωάδι</u>	11.
2. <u>βραχάδι</u>	7. <u>σταβάρ</u>	12.
3. <u>μοδάρι</u>	8. <u>βραχάδι</u>	13.
4. <u>ντιμάρ</u>	9. <u>μοδάρι</u>	14.
5. <u>καρὰβωάδι</u>	10. <u>ντιμάρ</u>	15.

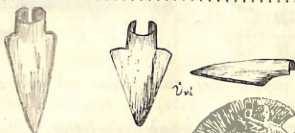
(¹) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὄλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν
εἶναι διαφορῶν τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

..Μιᾶς μορφῆς δι' ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ χωράφια

ὕνι

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου

εἶναι διὰ εἰδῶν καὶ ἐκ ξύλου καὶ δι' ἐκ
δρυός ἢ ἐκ αἰδύρου

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....
βυσσάρνι, , κριόνι, , ἀρίδι (μικροῦ), , ἀρνάρι
(λίμα)

πριόνι

ἀρίδα

ρινὶ ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

λίμα

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... βοές

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ;... δύο ἢ τεύερα

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἢ το (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
.....

6x. A

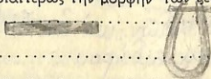

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύγες, πιζέλια κλπ.).

1. ζεύγες
2. λουριά
3. πιζέλια

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερώς τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.
.....

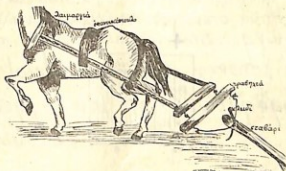
11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλοῦρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). ... ἰντίρ ... αὐαδ ... ξύλο ... ἢ εἰδηρο

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ; Ἀπὸ τοῦ 1910. καὶ ὀπίωον

Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;
Βάζουν τὸ χαμόνι. ἔπειτα τὰ καϊνάλια τὴν ζυγάρια καὶ τὰ τραβιχτά.

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον· ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος) 2) γυναῖκα 3) ἄροτρος. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας καὶ οἱ ἄνδρες. ἰδιοκτήτες - ἢ ἄλλοι... καὶ μερικοὶ γυναῖκες.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) Πρῶτα δένονται τὰ βόδια

μέτῃ τῆς ψυχῆς, ὥστε μωαίνουιν τὰ φρόνιμα (φρονετόματα). Μπαίνει ὁ γυχός. Συνδέεται μετὰ μέ τὸ γυχόλερο. τὸ ἄετρο μετὰ τοῦ γυχοῦ. κάνει τὸ σταυρὸν καὶ ἀρχίζει.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον. Τὰ ἴδια. Ἀντὶ ὅμως τοῦ γυχόλετρον χρνεῖται μωαίωμε ἀνυβίδα. ὁ γυχός εἶναι μικρότερος καὶ ἀντὶ γιὰ ἀνετίρα βάζοντε ξύλινον μωραδιανὰ εχ. Α

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργός τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μέ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφὴ καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

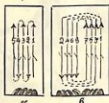
Μέ σχοινί. δεμένο... εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων λεγόμενῃ ψυχῇ.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α);

Τὸ χωράφι... ὀργώνεται μὲ αὐλακὰς κατ'εὐθείαν... γραμμὴν... (σχεδιάγραμμα α)...

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

+

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὰς ἢ σπορίδες, ντάμιες, σιάσιές, μεσδράδες κ.λ.π.); Εἰς βουρξίς.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά); μὲ αὐλακιάν; Ναι.....

Ἀρχικῶς γινόταν μὲ αἰέρες ἢ καβαλάκια....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν, μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον; Σὲ μερικὸν βραχὺν χρόνον (ὄχτους).....

στενὰ, κατηφορικῶς ὡς δὲν μποροῦν νὰ κἄνουν τὰ ζῶα

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὄνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. Στὰ κῶλῳ καὶ.....

εἰς βάθος 20 κῶλῳτων ὡρῶν καὶ κῶλῳτων...
 κατὰ τὸ ἓνα μὲ τὰ ἄλλα.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα, αὐτὰ π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ... *δύο ὀργώματα* :

Τὸν Ἰούλιο συνίσταται τὸ λεγόμενον καλλουργία καὶ τὸ Σεπτέμβριο βωβέρνεται ἀπὸ εὐθείας

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαυτήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Ἀνατίσκει τῶν κηπευτικῶν κατὰ βάθος... ὡς ἀνω...

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰ νάπανσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

1 ἔτος

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *ἓνα τὸ φθινόπωρον ὀργώνουμε καὶ βωβέρνουμε*

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. *τὸ δισάκι* εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ;

βαμβί, τρουβάς, χειμῶες

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῇ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ;

Κατόνι. ἢ φτυαράκι. σχήματος ἐλλειψοειδοῦς
τὸ ὁμοῖον τίθεται εἰς τὴν ὁμοῖαν
ὠλεὺράν τῆς βουκέντρον. (Τάεντρι).....

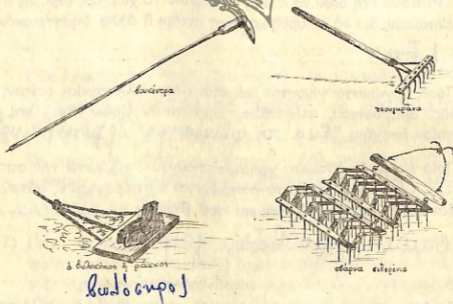
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα);

Ναί. ἡ μερικὲς περιστρώσεις.....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

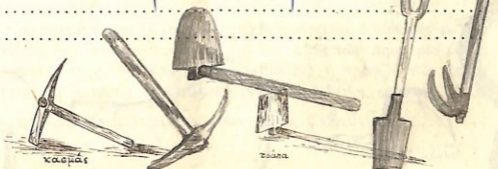
ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἢ τσάπτα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

Τόλμα, καμάς, τσάινο, διμέλι

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι πού ἐκτελοῦν

Τὰ διάφορα μέλη τῆς οἰκογενείας

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἴδους.

Τὰ βαλάνια: οἱ φακὲς, ἡ γερὰ μέση
τὸ φθινόπωρο, ὕβων, ἡσπρίει καὶ τὰ ριζοῦν, ὡσταγὰ.
Τὰ ρεβίθια, φαβόλια καὶ κίχνα. Ἀσπιδιο κατὰ χραμῆς.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά.

Κυρίως τὰ χωράφια με ἐλιές

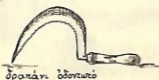
- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως. Δέν ἐκαλλιεργοῦντο

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) δρεῶνι ἢ...
 υλαδεοτήρι.....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....
 ὡς τὸ δρεπάνι με κόψη, ... ἄλλο ὅπως τοιοῦτο...
 καμουλωτό.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΔΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) μὲ δρεῶνι ἢ με τὰ χέρια.

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἢ το ὀμαλή ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....
 ὁμαλή.....

4) Πῶς ᾤτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

Ἄνω ζυγὸς..... Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς ἐλέγετο ἄνωζο.....

5) Ποῖος κατεσκευάζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπά-
νια κ.ἄ.) ὁ βιθυνρευχός.....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς
χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ
ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων
(τῆς ρόβης κλπ.) βεβαίως καὶ ἐν γέρον αὐτῶν καὶ
κωρίως τῆς κριθῆς καὶ τῶν ρεβιθίων.....

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ
δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ
σίκαλις κλπ. 0,10 μ. - 0,15 μ......

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν
μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). καλαμιά, αὐοδινῆ.....

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστάς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ),
τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίες,
πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ
τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδά-
φους τὰ δράγματα ; Ναὶ οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ.....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.
Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα
τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφα-
λαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ δια-
σταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) ἀναλαχὺς τοῦ
μεγέθους τοῦ σίτου : συνήδως 3-4 μαζί ἢ δια-
σταυρώνονται ἢ εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν
κατεύθυνσιν (μονόβολα).....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
 λούνται ἀγκαλιές. ... αγκαλιές. ἢ δραμναί

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
 σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ, ποῖον ; Ἄνδρες καὶ ...
γυναῖκες. Ὑπῆρχον. εὐαχχεύματα. θερισταί
ἐρχόμενοι. ὡς τὸ. Αἶβαλι, Μισαλὸν. Κιόερ,
Σμύρνη, Καβαρδα.

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
 φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίες καὶ τὴν σχετικὴν
 εἰς τὸν τόπον σας οὐματολογίαν)

Με. ἡμερομίσθια. Ἐσφαραν. κερύσιον.
13. οὐάδες.

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπῳσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) : βαλαμορία ...
ἢ ἀλίκια. Κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας
τὴν πρώτην. ἡμέραν. περιεβάλλοντο. εἰς.
τὴν μέσσην. με. χύλη. μάλλινον. ἢ. κέτριον
ζωστῆρα. ἢ. με. τεμάχιον. μουσάρια.

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός; *Ὀχι...*

*Τὸ φεγγάρι νὰ εἶναι τελευταίων ἡμερῶν.
'Ιδίως... Τετάρτη καὶ Παρασκευή.....*

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά. *Ὀχι.....*

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθήριστοι; (Εἷς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάαν τὴν ὁποῖαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

*Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον τῆς τελευταίας ἡμέρας τὸ τελευταῖον χειρόβολο τοῦ χωρικοῦ εὐχαριστοῦντος ἐπὶ...
χωράφι. τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ. "Εὐχαριστῶ εὐχόμενος
οἱ σπυρίδες. ψάδες. τίς ὁψοῖες. τοῦ σταυροῦ
ἐπὶ εἰκονίσματα.....*

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

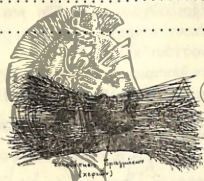
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποῖαν ἡμέραν; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον;.....

*? Ἀπὸ εὐθείας. σπυρίδες. μὲ τὸ βασίλειον
τοῦ ἡλίου. ἢ τὸ ὠρῶν μὲ τὸ ἀγιάζι.....*

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χειρὶς, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελουσοειδῆς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Ὁ ἀρχιεργάτης... μὲ δίμαζι, ἐνώρτα ἢ...
μὲ τὸ ἴδιο τὸ δίταρι ἢ μὲ ἀλεγαριές,
δεχόμενα δεματιὰ κατὰ τὸ δέσιμον τῶν
δεματιῶν δὲ ἐχρησιμοποιεῖτο κανένα.....
ἐργαλεῖον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκentrώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκentrώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;

Ἀνὰ δύο γὰρ νὰ μποροῦν νὰ τὰ.....
φορτώθουν.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; Ἀπὸ τὸ 1942-1943

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

φθινόπωρο - Ἀνοιξίς

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.....

Μὲ διαιώνων

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνήθηζεν παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρά χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Ναί..... ἡ καλλιέργεια του ἐγίνετο διὰ χειρὸς τοῦ ἀγροῦ.

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.). Ἀπὸ 15 Μαΐου ἕως 10 Ἰουνίου μὲ δρέπανον (Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) κατασκευάζεται... ε. μωάδες.
μέσα... ε. ζύδι... υάδα... λεγόμεν...
ωατάρ... ..

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς άλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ άλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Ἐν ὑωτῇ... τὰ ἀλὼνι... εἰς... χωράφι.
συνεκεντρώνοντα... ἐκεῖ... εἰς... μετε-
φέροντα... εἰς... μέρος... ὑωτῇ...
τὸ... ἀλὼνι... ..

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς άλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως... ..

κωνικὴ ἢ στραγγιλή... (στίβα)... ..

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας άλώνι διὰ τὸν άλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὅχι εἰς τὸ άλώνι;

ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν... ἀλὼνι... διὰ τὸν ἀλωνισμόν
τῶν δημητριακῶν... χωρίον... τοῦ καρποῦ
ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον... χωρὶν δὲν ἐγένετο... ..

- 4) Ποῦ κατασκευάζεται (ἢ κατασκευάζεται) τὸ άλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποῖαν θέσιν;

Πλευρίου... τῆς ἐξοχικῆς... κατοικίας... ..

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρη-
σὶς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Εἰς μίαν οἰκογένειαν,

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ;

Ἄνω. 1^η Ἰουλίου. — 20 Ἰουλίου,

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Χωματῶλωνο·

χωματῶλωνο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστοῦ ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματῶλωνο· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων)· Ὁ γεωργὸς καθαρίζει ἕνα εὐροχμῶδες μέρος

τὸ χωράφι ἄνω· τὸ ὕψος καὶ τὰ γόρτα, ἐπειτὰ μὲ
νερὰ ποταμοῦ, τὸ ἔβρισκε, τὸ ἔβρισκε μὲ μείγμα ἀχύρων καὶ

ποταμοῦ βοδιῶν. Τὸ ἀλώνι εὐρεως νὰ εἶναι 6 ἔτη μὲν ποὺ νὰ τὸ κῶναι
ἡ ἀέρος.

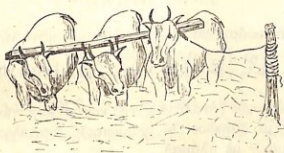
- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξὶς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

Ἄνω· τὴν 11^{ην} ἰαννουαρίου — 5^{ην} αὐγουστίνην

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.

Δὲν ὑπάρχει ἄλωνα στύλου.....

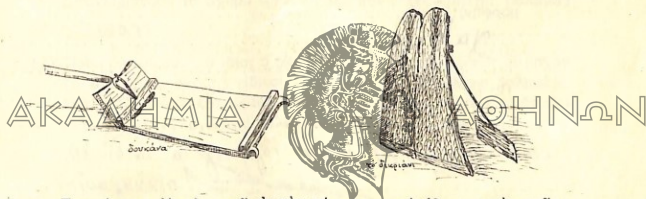
11) Πῶς γίνεται τὸ ἄλωνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσης ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλοὶ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἄλωνιου ἑλκινος στύλος, ὅπου δύο μέτρων (καλούμενος στήγερρος, στρούλουργας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὥς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἄλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἄλωνα στύλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἄλωνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στύλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἄλωνιου. Τὰ ἄλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν λαιμὸν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἄλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμού διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτως κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἂν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τύπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάννα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἄλωνιστικὸν μηχανήμα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ;

Ἄνωστα... τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα...
ὀνομαζόμενα... ντυμένη... τὸ ἐπρομηθεύοντο
αἰεὶ... Ἄγριο ὄροσσ...

- 8) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ;

Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν 11^η πρωινῇ καὶ διακόπτεται τὴν 5^η ἀπογευματινῇ διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην

- 12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικοῦλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

χαλούρι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχους ; . Ναί

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα)

Ναί... εἶχετο τσέντρ... Ἦτο ξύλινη καὶ εἶχε μῆκος... 1 μέτρον

- 15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν. *Ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος τοῦ ἐλέγγοτο ὡς ἐτάμα. Καθ' ἡμέραν ἤδω- νίζετο μία στρώσις δούλας 10 φορτίαι = 60 δεμάτια*

- 16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα) *... τινάζει*

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μετὰ ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τοσπάνηδες, καλούμενοι ἀλωναραῖοι καὶ ἀγωγιᾶτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδιά ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν. *οἱ ἴδιοι... αἱ γεωργοὶ μετὰ τῶν μελῶν τῆς αἰσχροκερείας.*

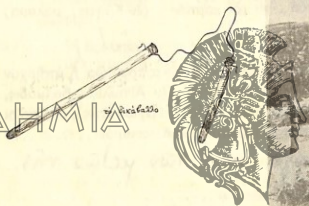
- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ ζῶα καὶ μετὰ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μετὰ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μετὰ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ναὶ... μόνον διὰ τὰ κομμάτια καὶ τὰ ρεβίδια.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγγοτο ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; *δούλα*

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχῶν ἐγένετο εἰς τὸ ἁλῶνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.). Τὸ κοπάνισμα ἐγένετο εἰς τὸ
ἁλῶνι μόνον διὰ τὰ κομμάτια καὶ ρεβίθια....

“Υπὸ πόνων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ’ ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν; Ἐγένετο.. ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς
οἰκογενείας.. ἢ καὶ τῶν συγγενῶν......

- 21) Ποῦ ἐποπθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυνες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύνων ἐκοπάνιζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμὰ ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ στάχυος, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) *Εἰς τὸν ἑδάφον... ἐκπορεύονται... ἀφ' ὧν... 3. ἑξῆς ἐστὶν τὸ... καὶ ἀνίσταται... ἀνέβηκε... μόνον... εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ...*

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; *Ὀχι*

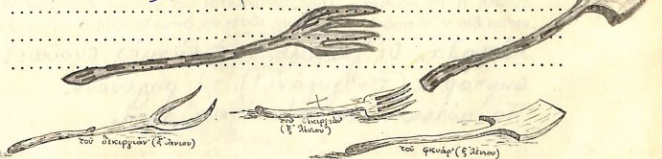
- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα ; (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο ; (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ...

λαμνί... λιχνιστήρι... ἢ με ξύλινο φτυάρι

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ο. ἐγκληματόμενος... σωρὸς... ἐξα. ἐγκλημα? ἐπὶ...
 ῥηκας.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

Λιχνιστήρι.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνέμιζει) ἄνδρας, γυναῖκα? εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Ὁ ἴδιος... ὁ χεωρὸς.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινες τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτερον ἀλῶνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Κότταλα... δι. γυναῖκες... μέ. εἰδιμέ... αμοῦνες...
 σωρτάρια (τσοφμαράνε)... τὰ μαζεύουν...
 τὰ κότταλα τὰ ἀλώνιζον... λανά.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις τῶν ζώων διὰ τὸ δευτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλῶνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο? πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

Μὲ θηλειᾶς.. γύρω.. ἐπὶ... Λαίρῳ.. τῶν.. ζώων..
.....
.....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (άνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

.. Μὲ τὸ δρυμόνι.. ἢ.. κατὰ τὸ ἀνέμισμα..
.. ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου

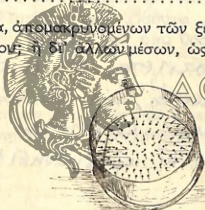
Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ὕλων ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

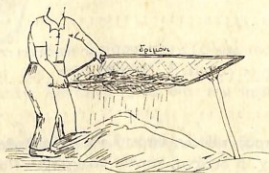
ΑΘΗΝΩΝ

κόσκινο παλιό - δερμάτινο

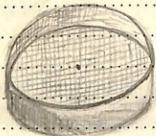

κόσκινο ἢ ἀριστερό

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

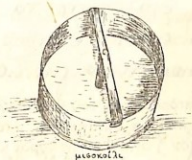
Σχηματίζεται εἰς σωρόν μετὰ τὸ φτυάρι καὶ
χαράσσεται εἰς τὸν σωρόν σταυρός.
Ἀρχικῶς σπυρίζεται τὸ λιχνιστήρι καὶ ἔπειτα
μοβονδεῖ μορομυνηθεῖς.

- 8) Ἀλλὰ ἐθίμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

γ'.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι ; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἵπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὀκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Νοί..... Μπουνοίτι (6,5 οἰάδες), Μισάρια (13 οἰάδες),
Μέλια (2,5 οἰάδες), Ζελα (4 Μπουνοίτι).....

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὰ ἀλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας)

Εἰς τὰς οἰκίας δὲ.. αμάρια, καζιές, ...
βαρέλια.....

4) Τὸ ἀχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; εἰς ἀποθήκην... πού... ἐγένετο
ἀμφώκτας... ἡ... ἦτο... ἐντὸς... τοῦ... χωρίου.....

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυνς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Τὴν ὥραν τοῦ ἀλώνισμοῦ διαλέχοντα τὰ εἰς
δυναμωμένα στάχυνς τὰ ὁμοῖα ἔτριβον χω-
ριστὰ γὰρ τὰ χρησιμοποιοῦν γὰρ εἰσφορ.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύνων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Κατασκευάζεται μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα ἐκ
σταχύνων τῶ ὁμοῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Φαίνεται εἶναι σχῆμα σταυροῦ φυλάσσεται ἐν
εἰκονίστῳ ἐπὶ ἀριστῶν χρονικῶν διάστημα.

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀνάμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

1^η... Αὐγούστου.....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; Τὰ
βράδυ καὶ δὲ σταυροδρόμι τριεστρατα...

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

ἄυτου - παρ' αὐτου.....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυράν; παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...

Παιδιά.....

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.

Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ;

Παιδιά.....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἀπὸ τὰ χωράφια... (ἀράνες - γητιά κλαδάκια)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

Προσευχαί καὶ διάφοροι ἐπικλήσεις.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Πηδήματα καὶ χοροὶ κρατᾶνε μίαν
βαρὴν κέτρα καὶ λευκὴ ὀβολὸν βαρεῖ ἢ...
κέτρα τόβον νὰ βαρεῖ καὶ τὸ ἄνδρα μὲν
ἢ μὲν δὲ δὲ δὲ τῶν...

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

Καίεται τὸ στεφάνον τῇ Πρωτομαγίᾳ

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

Τὸ Πάσχα καίεται ὁ Ἑβραῖος Συμεὼν
 νων... καὶ οὐκ αὐτὸς καὶ ὑμῶν αὐτὸ ἐκείνου
 τὸ ὁμοίωμα τοῦ Ἑβραίου καὶ εὖ καίει...

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- Χειρόγραφον τῆς συλλέξεως ἡμης διὰ γεωργικὰ
ἐργασία καὶ κατ' ἔθιμον κοινὰ -

Ἐπεὶ οὖν τὸς μεγάλας φθινοπωρινὰς βροχὰς ὄρχιζον οἱ
χθονεῖς καὶ ἀσπερὶ φθινοπωρινὰς θανάτους. Μικρὸ καλοκαιρῶν
οὖν τὸς ἔχει ὁ καιρὸς. Πραγίζον κατὰ οἱ καλὸς καὶ τὰ
τελέδια. Ἐναντιὸν τὸ γραδί καὶ τὰ ζῶα ὄρχιζον νὰ
βόσκον εἰς νὰ εἶναι ἀνοῖξιν. Οἱ γεωργοὶ βγαίνουν εἰς χωράφια
γὰρ νὰ ὄρχωσιν καὶ νὰ βωσκόν. Ὁ καιρὸς εἶναι ἑτοιμὸς αὐτῷ
κατὰ ὅτιν ~~καὶ~~ ἔχει διατέξει ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς εἰς τὸν καιρὸ
τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ μεγάλτερου καὶ ἰσχυτέρου νόμου προερχομέ-
νου αὐτῷ ἀφροῦ καὶ νὰ μὴ ἔχον ἰσοσθέν κατὰ ἀρρώστεια,
καὶ ὅτιν τὴν διάρκειαν τῆς καλοκαιρίας καὶ καλὸς δαυλὶν
ἢ συμπαθῶν. Τὸν ἔχει ἀναρτίει μετὰ δαυλίστην γὰρ
νὰ μὴ προσελθῇ αὐτῷ ἔτι κατὰ τὴν διάρκειαν. (Ἡ ἀνάγκη
τοῦ καιροῦ μετὰ δαυλίστην γὰρ ἀφροῦ μετὰ τὸ αὐτῶν καὶ
ἰσοσθέντων 10 γραμμὰν αὐτῶν γὰρ 4 καὶ εἶναι).

Τὸ ἔχει φυλάξει εἰς μέρος. Ἐπεὶ μετὰ εἰς καλὸν καιρὸν
καὶ τὴν τὴν ὥρᾳ τῆς καιροῦ τὸν γεωργὸν κοινῶν. Ἀριστερὰ
μέρες κατὰ ἔχει φροντίει νὰ διορθῶν τὸ ἀέτρι τοῦ τῷ ὕνι
καὶ ὡ. Πρῶτῳ κατὰ ἔχειν αὐτὸ τὸ χωρίον. Φορεῖν τὰ
ἐνεργὰ του, τὸ ἀέτρι, τὸ βωσκόν, γαίον, τρῶν τὸ
σταθμὶ μετὰ τὸ νερό, εἰς ἄλλο ἢ εἰς μούδι, βάζει τὰ
βόδια αὐτῷ τὸ σταθμὶ καὶ γραμμὴ γὰρ τὸ χωράφι. Προχωρῶν
μετὰ τὰ ζῶα καὶ κατὰ εἰσὶν μετὰ τὴν βοσκὴν
εἰς χεῖρ. Σταθμὰ μετὰ εἰς τὸ χωράφι του. Ὁ ἴδιος δὲν
ἔχει ἀνελεῖ αὐτῶν. Ἐφορεῖν τὰ πράγματα του. Ἀρτὶν τὸ
τρῶν μετὰ τὸ μούδι καὶ τὸ τυρὶ τὴν ντομάτα καὶ τὸ
σταθμὶ εἰς μέρος βωσκόν καὶ εἰσὶν γὰρ νὰ γέμῃ,
τὰ βόδια εἰς ἀέτρι. Δένει κατὰ τὰ βόδια μετὰ τὴν ζῶα

βάζει στο λαιμό τους το ζυγό. Συνδέει ύστερα με το γρόντρο
το στολίδι του αλέτρου με το ζυγό. Το ζεύγιο έχει τελειώσει.
Είναι έτοιμοι να αρχίσουν. Βάζει το σινύρι του και κοιτάζει
προς τον ουρανό. Κάνει το σταυρό του 3 φορές και λέει: ευλο-
γημένη να είναι η γη. Φτίνει στις δύο ροζαβμένες των
μαλλίμες υιών γερά να χαρολαβή αὐτὸ τὸ ἕνα και τὴν γυναιά και
τὴν βουνέντρα αὐτοῦ τὸ ἄλλο και μιλώντας ψιφινά στους συντρόφους
του ἀρχίζει νὰ ὀρχώνη. Τὰ βόδια προχωροῦν ἀργά-ἀργά
και τὸ ἕνι χώνεται βαθειά στο γῆμα που έχει μαλαώσει
αὐτὸ τὴν βροχή. Ἀνοίγει βαθιά αὐτάνια αὐτοῦ τὴν μιά ἀμην τοῦ
χωραρίου ὡς τὴν ἄλλη, χωρίζοντας ἔτσι τὸ χωράρι σε δύο μέρη.

Ποτε ὡςτε κεντρίζει τὴν ραχή των βωδίων με τὴν βουνέντρα
και εἶναι εὐν νὰ τὰ παρακινή νὰ χαρίζουν ὁλοίγια, βαθιά
και μαριάττα τα αὐτάνα. Περνά νὰ ὀναυδοχωριστῇ κατὰ
τὸ γῆμα τοῦ χωραρίου γιὰ νὰ χωρέσουν νὰ μωύνε εὐνο-
πότερα τὸ νερό και ὁ ἀέρας ὡςτε οἱ ρίζες των μικρῶν
φυτῶν νὰ μεγαλώσουν καὶ πεύκορα. Τὸ ὄρχωμα τελειώνει.

Τὴν ἄλλη μέρα υἱότος ὀχνορχός ζανά στο χωράρι.
Τὸ ὄρχωμένο χωράρι ἦταν γεμάτο μικροῦς και μεγαλοῦς
λῶλους. Γιὰ νὰ τοὺς εὐάση τρεχε κατὰ τὰ βόδια του
στο ζυγό και συνδέει τώρα τὸ λῶλόσυρο που λέγεται
και ὀβάρα. Καθίζει εὐάνω του και κοφνὰ ὅλο τὸ χωρά-
ρι. Ὁ λῶλόσυρος με τὰ μαλλὰ μπερὰ δοντάνια του
ἔβωρε ὅλους τοὺς λῶλους και ἰσοπέδωσε τὸ γῆμα. Ἐπι-
μο τὸ χωράρι πιά γιὰ τὴν εὐορά. Περνοῦνε λίγες μέρες
μετὰ τὸ λῶλοκόλλημα και ὁ γεωργός ἔρχεται γιὰ νὰ
εὐοίρη. Ἀφίνει τὸ σινύρι με τὸ βωόρο σε μίαν ἀμην
και περίζει ἕνα τραβῆ αὐτὸ αὐτό. Τὸν κρενδεῖ στο λαιμό
του χώνε γερά αὐτόν τὸ χέρι του, περίζει τὴν
ψυχὰ του με βωόρους και τοὺς εὐερώνει στο χωράρι.

προς όλες τις μεριές. Σπέρνει όμως δεν στα μεταγυτά
 κάθε τόσο αλλάζει μέρος, ό βαμμος του αδειάζει, τον
 βαναφρίζει. Για ναόε στρέμμα χρειζεται 7-14 κιλά
 ανάτοχα με τό βωόρο. Το χωράφι χερίζει αώο βωόρου
 χερίζει όμωσ και με μωυτία βωουρτζία και κορδύια με
 ήρδαν για να ζοιμωίβαν βωόρου. Για να τούι προφυλάξω
 αώο αώτά κρέμα να τούι κοραχώνω με τό χύμα. Ζεύε
 όμωσ μια κορά το λωόσυρο, όχι όμωσ αώτόν με τό μωυ
 δονταμία, αλλά ένα άλλο μωυ αώοτελείται αώο ένα όρμετά
 μωαύ και μωυ χανδρό βανίδι. Τό έδαφος έβωωδώνεται
 και οι βωόροι κοραχώνονται με τό χύμα. Μετά τή βωορά
 τοι σιταριού ό γεωργός χερίζει στο χωρίο. Καώις προχωρεί
 όνειρεύεται μια ελπίγια βωδεία τό καλοκαιρί. Έυλογοί
 ται· πριν αώο τή μεράδα πριν τοι χερμώνα τοι σιτάρι
 δά μωυτώω· και ένα χερμώνο και αώοι στο χείρ τοι
 μεσ αώο τή γή δά όμωε μωυλαράνα κωαίνα μωυ
 λεοτά μωυ τρέμανε τή μαχμήες. Δά τή κομωμωίωσ
 όμωσ τό χίονι και δά τή κορδατέμω, και όταν δά έρδω
 ή άνοιξη τοι σιτάρι δά έχω ρίζα ρίζα μερέ και δά
 μεγαλώω. Στίς όργές τή άνοιξη ό γεωργός άρχίζει
 νέα δουλεία. Μαζί με τό σιτάρι φώτρωναν και ένα βωορό
 κλαφερά τζάνια· άρριάδες, άρριομαρροίρες, μωυκατίδες
 και άλλα. Πιό κλαφερό αώ όλα είναι ή ήρα ή όμοια
 μωυλακατιάζεται κατωμωμωιτωά και κωρηάζε μαζί με τό
 σιτάρι. Πρώςε λοιμών να τή δώδω όλα αώτά για να
 έχω μωό καιό αώοτέλεσρα. Άρχίζει τό λοτάνισμα ή τό
 βωαίεσρα. Κατά τό τέλος τή άνοιξης ή τίς όργές τοι
 καλοκαιριού όνάτοχα με τήν μωυμωίδια τοι σιτάρι κω-
 ρήζει· κωρνήει χύμα κίτρινο χρυσοί και τή στάχυα
 τοι μέρνουν προς τή κώε, αν ή βωδεία είναι καλή.

ὁ χειρὸς ἐπαρρησιεύει. Χρειάζεται νὰ ἔχη ἀριστερὰ χεῖρα ὥστε νὰ μὴν δερῇ ἐμπρὶς ὅταν οἱ κόμμοι ἔχουν αὐτὴν γὰρ ἢ καὶ ἄρρα ὥστε οἱ κόμμοι τινάζονται εὐκολά.

Τὴν ἐπὶ τοῦ ἰμὲν καλαμῖδ ἔχει γὰρ τὸ σπέρμινον χρώμα τῆς, οἱ δὲ κόμμοι τοῦ αἵτου δὲν σπέρμινον ὅταν τοὺς κόμμοι μετὰ τὰ δακτυλὰ καὶ ὁ καρπὸς δὲν χιζέται μετὰ τὸ νύξ, ἀλλὰ ἀφίνει ἕτερα αὐτὸ τὴν αἵμα, μὴ γὰρ καμὶν ὥστε ἀρχίζει ὁ δερματός. Τὰ κίτρινα καὶ μετωμένα στάχυα καρπῶν τὸ κατεργασμένον τῇ δερματός. ὁ χειρὸς κινεῖται τὴν ἐκκοχύνει τὸν ἢ ἂν δὲν ἔχει κίτρινα ἐργάζεσθαι καὶ ζυμνόνται ὅλοι στὰ χερσὶν γὰρ νὰ μαγεῖται τὸ ἐκκοχύνειν σιτάρι. Τὸ χειρὸς πρέπει νὰ εἶναι τελευταῖον κίτρινον καὶ ἡ ἀμέρα τέταρτη ἢ Παρασκευή. Ἀρχίζοντες αὐτὸ τὸ κομμὶ κομμὶ νὰ ἔξῃ ὁ ἴδιος καὶ τελειώνουν τὸ κομμὶ ὅταν δύνῃ ὁ ἴδιος.

Τὴν αὐτὴν μέρα καὶ πάλιν νὰ ἀρχίσαντες ἔξεναν τῇ μέρῃ μετὰ καμὶν ἢ κίτρινα γὰρ ἢ μετὰ καμὶν κίτρινα, γὰρ νὰ μὴ τοὺς κόμμοι. Ἐργάζεσθαι στὰ δακτυλὰ τοῦ ἀριστεροῦ χειρὸς τὰ δερματέα ἀλμυρά, γὰρ νὰ μὴ τοὺς κόμμοι καὶ μετὰ τὸ δερματέα δερματέα ἀλμυρά. Κάθε τὸν κόμμοι καὶ τοσοῦτον κίτρινον στὴ γῆ τὰ δερματέα καὶ καμὶν καὶ συμπιέζονται ἔξῃ οἱ ἀλμυρά. Τὰ στάχυα ἔξεναν δὲ ἄνω 0,10 μ. - 0,15 μ. αὐτὸ τοῦ ἔδαφους. Τὸ τελευταῖον χειρὸς τὸ σπέρμινον μετὰ στὰ χερσὶν συμπιέζονται τὸ σπέρμινον τοῦ σταυροῦ ἢ ἔξεναν αὐτὸ γὰρ καμὶν καὶ τὸν ἔξεναν στὰ ἐκκοχύνειν. Μετὰ τὸ δερματέα τοῦ ἴδιου ἢ τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ κομμὶ ἔξεναν νὰ δακύνῃ οἱ ἀλμυρά καὶ καμὶν καὶ καμὶν καμὶν μετὰ τὸ μετὰ τοῦ αἵτου ἔξεναν μετὰ βέρχες ἀλμυρά ἢ μετὰ τὸ ἴδιο τὸ σιτάρι ἢ μετὰ σιτάρι καὶ συμπιέζονται ἔξῃ τὰ δερματέα. Αὐτὰ ἔξεναν ἀπὸ δύο νὰ ἐκκοχύνονται κομμὶ-κομμὶ

για να διευκολύνεται το φόρτωμα. Περνούσαν δύο
τρεις μέρες μετά το δερσιμό, οσώτε τὰ δερμάτια
ἔωρεσε νὰ μεταφερθῶν στ' αἰώνια.

Ἐκώρχαν αἰώνια μόνιμα μερικὲς φορές χωματάδι-
να καὶ σωάνις μετράδινα. Συνήθως ὅμως ὁ γεωργὸς
ἐτοιμάζει ἓνα φρόχτρο αἰώνι μέσα στὸ ἴδιο τὸ χωρά-
φι. Καθάριζε ἓνα στρογγυλὸ μέρος στὸ χωράφι ἀπὸ
τὶς μέτρες καὶ τὰ χόρτα, ἔβριζε μὲ νερό καὶ τὸ
ἔβριζε, τὸ ἄφθε μὲ μαῖγμα αὐγῶν καὶ ὑπόρου βοδιῶν.
Τὸ αἰώνι ἔωρεσε νὰ εἶναι ὅτε μέρος τοῦ νὰ τὸ κιάνει
ὁ αἶρας.

Τὰ δερμάτια ἔχουν μεταφερθῇ ἐν τῷ μεταδῶ κοντὰ
στὸ αἰώνι καὶ ἔχουν συνδετηθῇ με δερμινιές
σχήματος μόνου. Ἀπὸ τότε ὁ δερσιμὸς ἀρχίζει
τὸ αἰώνισμα. Ἀπὸ τὴν 1^η τοῦ μηνὸς ἕως τὴν 20^η τοῦ μηνὸς.
Ὁ γεωργὸς ἐτοιμάζει κατὰ τὰ δυνάμει του. Συνεπεί
τὸ ντουφενί του, ἐκμεταλλεύεται μὲς πρὸς μέτρες τοῦ
λεῖψαν, βάζει ἀπὸ τὴν ἀποδότην του τὰ φυδάκια
να εὐεῖ χαλὸυρι, γέντρα καὶ ἐτοιμάζεται. Κατὰ τὴν
11 π.μ. γένει τὰ βόδια του ἢ τὰ ἄλογά του καὶ αἰω-
νίζει ὡς τὴν 5 π.μ.

Καίουν. καίουν σταγατὰ καὶ μὲ τὸ χαλὸυρι ἀναποδο-
χρίζει τὰ στάχνα, γιὰ νὰ τριφθοῦν κατὰ. Οἱ κορε-
ρὲς μέτρες τοῦ ντουφενίου καὶ οἱ κατὰ κατιβωρένες
δολὲς τῶν γῶνιν συντρίβον τὰ στάχνα καὶ τὰ μόνον
ἄχυρο. Ὁ κορερὸς τοῦ σιταριοῦ εἰν κατὰ βαρὺς κατακα-
βίζει κατὰ αὐτὸ. Μὰ καὶ τὸ αἰώνισμα τελειώνει
καὶ δὲν μένει κατὰ ἡ τελευταία δουλειὰ τοῦ γεωργοῦ
τὸ λιχνισμα. Μὲ ἓνα φτωὰρι μαζεύει (βουδούμενο)
καὶ ἀπὸ ἄλλων) τὸ τιναζι, οἷους λέγονται τὰ αἰωνισθέντα

στάδια ποταμῶν λιγνιτῶν ὅ ἐνα σὺρὸ καὶ ἔχει στήρα
 εὐφρυνες (λαρὶ). ὅταν ὁ καρὸς εἶναι εὐνοῖος
 ἀρχίζει τὸ λιγνίτῳ μετὰ τὸ λιγνίτι. Μετὰ τὸ ἀνέμῳ
 ἀποκαλύφνεται τὰ λευτὰ καὶ ἐλαφρὰ ἄχυρα. Τὰ ἄλλα
 τὰ βαρύτερα μένουν μαζί μετὰ τὸ καρὸς ἄλλα μὴ
 γινώσκω μετὰ μὴ ἀποκρίνα καμμένη ἀπὸ ἕνα εἶδος γόρου
 τὰ τραπὰ εἶναι ἄλλη. Τὰ γινώσκω αὐτὰ ἄχυρα δένονται
 κατὰ. Γιὰ νὰ καθαρῶν καὶ ὁ καρὸς τὸν δρυμο-
 νιστον, ὁ σὺρὸς εἶναι ἔτοιμος. Ἡ γὰρ τοῦ γερμῶν
 εἶναι μεγάλη. Καθάρναι καὶ αὐτὴ τὴ γρονιὰ με-
 τὰ βοῦδα τοῦ θεοῦ νὰ ἐλαφρῶν τὸ γρονιὰ τοῦ.
 Τὰ βαρύτερα εἶναι τὸ ἕνα δινὰ στὸ βίβο. ὁ
 καρὸς μεταφέρεται εἰς ἀποθήκην.

Τόπος συλλογῆς: Βατούσα
 ὅπου καὶ εὐνοῖος ἀποκαλύφνεται. Καὶ-νὸς κατεστῶτος
 ἰλνίκα καὶ γραμματικὰ γινώσκω: 45 εἰνὸς τελειοφόρος γυμνασίον
 Τόπος γεννήσεως: Βατούσα

[Ρήγας Βρυκελλῶν διδάσκαλος. Ἡ συλλογὴ
 αὐτὴ ἐγένετο ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1969 ἕως 10 Ἰανουαρίου 1970]

Ἐν Βατούσῃ τῇ 20-2-1970
 ὁ ἡγετὴς Δαμ. Σχολεῖον Βατούσῃ.

ΡΗΓΑΣ ΒΡΥΚΕΛΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρωτ. 49
Διακρ. 160

Προς
Τον κ. Ενωθεντίν Δηρο-
τινς Ένωθεντίν Β' Περιφερει-
ας Λέβου.

ΕΙΣ ΜΟΤΙΒΩΝ

« Υποβάλλεται έρωματολόγιον λαβάνω την τήν, εις έτε-
'Αναδυσία, 'Αδυνών ευρωκατορ-
μένον μετά τω ευταγένω ήτ' Αρετέρας Διαταγή, να υποβάλω
ως ».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Έν Βατούνη τη 21-2-1970

υπογράφω και να παραλάβω
δια τα κα' υμ'ας.

Ενωθεντίνος
Ο Δ/ντήν του Σχολείου